

VIKINGESKIBS
MUSEET

Uddannelse i Sejlads, kystkultur og kystfriluftsliv

Uddannelsen henvender sig til alle.

Studieplan 2024

Uddannelsen er udviklet i samarbejde med Sejladssamrådet.dk

Vejlederuddannelse i sejlads, kystkultur og kystfriluftsliv

Kursusrække i 2024

Vejlederuddannelsen i sejlads, kystkultur og kystfriluftsliv i traditionelle åbne brugsbåde består af en kursusrække på seks kurser af 3-4 dages varighed og et praktikforløb på Vikingeskibsmuseet på fem dage.

Uddannelsen henvender sig til alle, der har lyst til at uddanne sig til vejledere i sejlads- og kystfriluftsliv.

Kurserne afholdes fra april 2024 til september 2024. Imellem hvert kursus skal de studerende styrke egne færdigheder ved at tage på tur på egen hånd og derudover tilegne sig teori.

Efter bestået kursusforløb har vejlederen kompetence til at undervise i sejlads- og kystfriluftsliv på højskoler, efterskoler, museer, pædagogiske institutioner m.v.

Hvor: Kurserne foregår primært fra Vikingeskibsmuseet i Roskilde. Et kursus foregår på Strynø. Friluftslivet og kystkulturen er et vigtigt omdrejningspunkt for kurserne. Derfor vil der på kurserne være både sejlads og overnatning ude i telt.

Uddannelsesforløbet skal give kursisten:

Formelle og reelle sejl- og formidlingskompetencer. Består kursisten hele forløbet, bliver kursisten både bådfører, instruktør og vejleder i sejlads- og kystfriluftsliv.

Hvordan:

Forløbet er bygget op omkring seks kurser af 3-4 dages varighed. Derudover er der fem sammenhængende praktikdage på Vikingeskibsmuseet. I alt er der 27 kursus og praktikdage, der afholdes i perioden april til september 2024.

Ud over deltagelse på kurserne og praktikdagene skal der indregnes minimum 7-9 dage til færdighedstræning på egen hånd. Der er adgang til at benytte udvalgte både i Vikingeskibsmuseets bådsamling til dette forløb.

Hvis kursisten ønsker at blive vejleder med fartøjer på dimensionstal over 20¹, skal man være opmærksom på at man skal have yachtskipper 3 eksamen². Yachtskipper 3 eksamen indgår ikke som en del forløbet. Det kan tages før eller efter forløbet.

Kursisten skal selv også læse op til SRC-bevis (VHF-certifikat).

---

¹ Dimensionstal er bådens længde x bredde i meter

² Kursisten kan i stedet for yachtskipper af tredje grad erhverve sig et erhversduelighedsbevis. Det er ikke et krav, at den studerende har det teoretiske duelighedsbevis for at påbegynde yachtskipperkurset. En forudsætning er at man har det praktiske duelighedsbevis, men det erhverves i forbindelse med bådfører-kurset.

Kursisten får:

- Færdigheds- og formidlingskompetence til sejlads med traditionelle brugsbåde i både råsejl og sprydstagsriggede fartøjer
- Praktisk duelighedsprøve
- Kendskab til at vedligeholde traditionelle brugsbåde, herunder foretage småreparationer
- Indsigt i maritim kulturhistorie med fokus på den klinkbyggede båd
- Konkrete friluftsfærdigheder
- Konkrete erfaringer med at have en gruppe med på tur
- Kendskab til vejr og vind
- Kompetence til at udføre friluftsliv-, kultur- og naturformidling
- Muligheder for at tage gruppen med på længere ture og over flere dage under varierede vejrforhold
- Kendskab til adgangsregler, adgangsforhold og sporløs færdsel
- Kendskab til naturliv
- Førstehjælpskursus
- Kendskab til regelsæt for sejlads
- Erfaring med at udfærdige en sikkerhedsinstruks og efterleve den
- Formidlingserfaring – både internt og med eksterne grupper
- Mulighed for at komme i praktik på Vikingeskibsmuseet

Uddannelsesdage (27 dage)

- 1) Den klinkbyggede åbne båd – fredag d. 5. april til 7. april 2024
- 2) Bådførerkursus – Torsdag d. 25. april til søndag d. 28. april 2024
- 3) Instruktørkursus 1 – Torsdag d. 9. maj. til søndag d. 12. maj 2024
- 4) Instruktør 2 – torsdag d. 13. juni til søndag d. 16. juni 2024
- 5) Vejleder 1 - Praktikforløb - Sommer – Fem dages sammenhængende praktiksejlads fra Vikingeskibsmuseet eller anden godkendt institution (I en af ugerne 28-32)
- 6) Vejleder i sejlads og kystfriluftsliv 2 – Torsdag d. 22. til søndag d. 25. august
- 7) Vejleder i sejlads og kystfriluftsliv 3 – fredag d. 20. september til søndag d. 22. september 2023

Pris:

Hele uddannelsesforløbet: 34.700,-³

Såfremt der er plads er det også muligt fra 1. januar 2024, at tilmelde sig til de enkelte moduler:

- Kursus i tradition, brug og vedligehold: 5.900,-
- Bådførerkursus: 6.500,-
- Instruktørkursus 1+2: 12.200,-
- Vejlederkursus 1+2: 13.800,-

---

³ Uddannelsen er fritaget for moms

Støttemuligheder:

Der findes forskellige støttemuligheder.

Er du eksempelvis ansat i staten eller kommunerne, så er det muligt at søge kompetencemidler.

Statens kompetencemidler: <https://kompetenceudvikling.dk/fonden/>

Kommunernes kompetencemidler: <https://denkommunalekompetencefond.dk/>

Der er endvidere mange kommuner, der giver tilskud til fritidsledere.

Kurser og uddannelsesdage

1. Den klinkbyggede åbne båd – tradition, brug og vedligehold

Vikingskibsmuseet

3 dage – fredag d. 5. april til søndag d. 7. april 2024

Indhold:

Der er fokus på basal kystformidling, herunder roning i skærmet farvand, fiskeri og tilberedning af mad knyttet til kysten.

Kurset skal videregive en basal indføring i at håndtere, forstå og formidle de klinkbyggede både.

På kurset arbejdes der med vedligehold, småreparationer, knop og knuder, tovværk, reblære, navn og benævnelser, rigning af båd og materialeforståelse.

Der gives med afsæt i museets bådsamling en basal indsigt i den klinkbyggede båd og dens kulturhistorie.

Der er desuden fokus på adgangsforhold, friluftsliv og grundlæggende kystformidling.

Efter kurset har kursisten:

- Basal viden om knop, knuder og taklinger
- Kompetence til at splejse på et grundlæggende niveau
- Kendskab til rebslagning og forskellige former for reb. Kursisten har været med til at slå tov.
- Basal indsigt i småreparationer og vedligehold af den klinkbyggede båd
- Basal materiale- og håndværksforståelse
- Erfaringer med at ro en klinkbygget båd og kendskab til ro-terminologien. Roeren kan på et grundlæggende niveau håndtere en jolle under hensynstagen til vind, vejr, udstyr og miljø.
- Kendskab til den klinkbyggede båd og dens traditionelle brug
- Fået en grundlæggende indføring i sikkerhed på vandet
- Erfaringer med at ro og kendskab til terminologien i tilknytning hertil
- Kendskab til traditionelle bådtyper fra oldtiden og frem til i dag
- Bådens form og konstruktion. Herunder navn og benævnelser på den klinkbyggede båd
- Adgangsforhold til landskabet
- Grundlæggende kompetencer inden for friluftslivet

2. Bådførerkursus

Vikingskibsmuseet – 4 dage.

Torsdag, 25. april til søndag d. 28. april 2024

Indhold:

På kurset arbejdes der frem mod bådførerprøven. Der gives en grundlæggende oplæring i brug af mindre traditionsbåde med sprydsejl. Vi fokuserer på sejlads, navigation samt sikkerhed på kysten.

Kursisten får desuden erfaring med sejlads og navigation i traditionelle småbåde i beskyttet farvand.

Kurset afsluttes med den praktiske duelighedsprøve, der vurderes af en censor.

Bådføreraspiranten skal planlægge og gennemføre en praktisk sejlads.

Ved bestået kursus har bådføreren

- Kendskab til grundlæggende sejlteknikker
- Praktisk duelighedsprøve
- Kendskab til forskellige rig-typer
- Fartøjskendskab
- Kendskab til et fritidsfartøjers maskineri

Bådføreren kan videre

- Planlægge og gennemføre en sikker sejlads i beskyttet farvand
- Forestå og videreformidle en sikkerhedsinstruks
- Føre en båd og har dermed ansvar for sejladsen
- Agere inden for skibshierarkiet
- Vurdere vejr- og vindforhold i forhold til sejlads
- Benytte grundlæggende sejladssterminologi
- Oprigge, sætte, bjærge og rebe sejl
- Sejlads vendinger (stagsvending og kovending) og terminologi i tilknytning hertil
- Trimme fartøjet – herunder arbejde med vægt og vægtforskydning, flytte mast og ændre sejlføring
- Trække en båd på land
- Sejle frem til en pæl
- Foretage en mand over bord manøvre
- Gå ind og ud af havn
- Fortøje en båd under forskellige forhold
- Ankre en båd
- Ligge for svaj

Praktikprøven omfatter

- 1) Fartøjskendskab
- 2) Styring og manøvrering af et mindre fartøj
- 3) Fritidsfartøjers maskineri

Praktik

Praktikdelen af duelighedsprøve i sejlads for fritidssejlere begynder med tilrigning af fartøjet, hvorefter det pågældende fartøjs plads forlades.

Prøven afholdes til søs og afsluttes igen på fartøjets plads.

Nødvendig besætning for at sejle båden må være om bord, men prøveaflæggeren er fører af fartøjet under prøven.

Ad 1) Fartøjskendskab

Inden fartøjet forlader sin plads, skal prøveaflæggeren vise et sådant kendskab til fartøjets konstruktion og udrustning, at vedkommende kan forestå klargøring til sejlads. Prøveaflæggeren skal herunder sikre sig,

- at fartøjet er gjort søklart.
- at sikkerhedsudrustningen er på plads og i orden.
- at sejl og/eller motor er klar til brug.
- at alle ombordværende har den fornødne personlige sikkerhedsudrustning og er vidende om anvendelsen af denne og, at besætningsmedlemmerne er klar over deres rolle under sejladsen.

Prøveaflæggeren skal have kendskab til almindelig anvendelse af knob og stik. Dette demonstreres ved, at fortøjninger, fald, skøder mv. behandles korrekt i alle forekommende situationer. Prøveaflæggeren skal derudover kunne redegøre for sikkerhedsudrustningens brug.

Ad 2) Styring og manøvrering af et mindre fartøj

Prøveaflæggeren skal kunne:

- afgå fra og anløbe kaj eller bro med pæle.
- styre efter kompas og fjerntliggende punkter.
- styre efter mærker over ét.
- tage højde for strøm og vinds påvirkning af sejladsen.
- foretage en mand-over-bord manøvre.

Prøveaflæggeren skal kunne redegøre for, hvorledes en bevidstløs person kan bjærges ombord i det til prøven anvendte fartøj med anvendelse af den aktuelle besætning minus en person.

Prøveaflæggeren skal endvidere demonstrere kendskab til:

- sætning, bjærgning og rebning af sejl.
- trimning af sejl under såvel rumskøds- som bidevindsejlads.
- stagvending og bomning.

Prøveaflæggeren skal kende til almindelige maritime udtryk som styrbord, bagbord, agter, luv, læ etc. og kunne redegøre for:

- hvorledes en slæbetrosse til / fra andet skib kan fastgøres om bord i eget fartøj.
- hvorledes anker og drivanker anvendes.
- fartøjets begrænsninger i dårligt vejr.
- hvorledes personers placering om bord er af betydning for sikker sejlads, specielt i dårligt vejr.
- betydningen af at være opmærksom på forskellige farer for sejladsen, f.eks. bundgarn, drivgarn, drivtømmer, forholdsregler i forbindelse med optrækkende byger.
- vejrudsigtens indhold på prøvetidspunktet for det farvandsområde prøven afholdes i.

Ad 2) Fritidsfartøjers maskineri

Prøveaflæggeren skal demonstrere kendskab til:

- måling af brændstofbeholdningen om bord og beregning af fartøjets rækkevidde under forskellige omstændigheder.
- motorens brændstofførsel og evt. tændingssystem. Ved dieselmotor skal der kunne redegøres for udluftning af brændstofsyste­met, motorens smø­leoliebeholdning og sup­plering heraf, kontrol af motorens kølesystem.

Prøveaflæggeren skal kunne:

- starte og stoppe motoren.
- omskifte mellem frem og bak samt fritstille skruen.
- regulere skruens effekt (omdrejninger / stigning).
- nødstoppe motoren.

Efter kurset:

Færdighedstræning på egen hånd

Erfaring som gast

Eventuel Teori til duelighedsprøve eller yachtskippereksamen læses på egen hånd

3. Instruktør 1

Torsdag d. 9. maj (Kristi himmelfartsdag) til søndag d. 12. maj 2024

Friluftsliv og turen er omdrejningspunkt for kurset

Overnatning i telt.

Indhold:

På kurset arbejdes der frem mod at blive instruktør.

En instruktør er en habil sejler, der har et udvidet færdigheds- og erfaringsniveau.

Instruktøren har kompetence til at undervise på samrådets roerniveau. Desuden kan en instruktør arbejde med sejladsoplæring for bådføreraspiranter fra ét fartøj.

På kurset sejles der i traditionsbåde med sprydsejl. Der lægges vægt på roning, sejlads, navigation og fiskeri samt sikkerhed på kysten. Der undervises også i emner som kystkultur og kystnatur, samt pædagogik, der har relation til kursusforløbet.

Kursisten bliver uddannet til at formidle basal kystformidling, herunder roning i skærmet farvand, fiskeri, tilberedning af mad knyttet til kysten herunder kultur- og naturtemaer.

På kurset arbejdes der med sikkerhed, sikkerhedshåndtering og sikkerhedsinstrukser.

Det undervises også i emner som kystkultur og kystnatur, samt pædagogik, der har med relation til kystkurset.

Kurset indeholder også et 8 timers førstehjælpskursus.

Efter et bestået kursus kan instruktøren:

- fungere som bådfører og hjælpeinstruktør til vejlederen på ture af flere dages varighed langs kysten
- udarbejde og håndtere en sikkerhedsinstruks
- basal førstehjælp
- instruere flere små fartøjer i et meget beskyttet område
- Sejladsplanlægning og turledelse
- Kortlæsning og navigation

Instruktøren kan videre håndtere:

- En mand over bord situation
- Basale redningsteknikker
- Fartøjet og dets udrustning
- Personligt og fælles sikkerhedsudstyr
- Basalt reparationsudstyr
- Udøve kulturformidling og naturformidling på et grundlæggende niveau
- Nedkølingssituationer
- Ansvar og forsikringsforhold

Instruktøren har desuden kendskab til og erfaring med:

- Bølger og strøm
- Vejr og vind
- Bugsering

Mellempriode:

- Egen træning
- Turerfaring
- SRC- kursus (VHF-kursus) på egen hånd

4. Instruktør 2

Strynø - Torsdag d. 13. til søndag d. 16. juni 2024

En forudsætning for at blive instruktør, er at man har sejlads erfaring, turerfaring samt formidlings erfaring. De studerende planlægger og afholder selv dele af forløbet, hvor de fordyber sig inden for forskellige fagområder.

På dette kursus modtager de studerende desuden kulturhistorisk formidling, instruktion og vejledningsformidling.

På lejren afholder de studerende selv et formidlingsforløb for en ekstern gruppe.

Der gives tilbagemeldinger til de studerende på formidlingsforløbet.

5. Vejleder 1 - Praktik på Vikingeskibsmuseet eller anden godkendt institution (sommer)

Der er fem dages sammenhængende praktik på Vikingeskibsmuseet. Studenterne fungerer som gaster på både, der sejler med turister eller skoleelever, eller de fungerer som bådfører i forbindelse med en friluftslivstur for en ekstern gruppe.

De studerende får i løbet af ugen gasterfaring, roergængerfaring, sejlads erfaring og pædagogisk erfaring. Der gives tilbagemelding til de studerende på deres færdigheder og formidling undervejs.

6. Vejleder i sejlads- og kystfriluftsliv 2

Vejledning og søsikkerhed

Torsdag d. 22. til søndag d. 25. august

Indhold:

Vejlederkursus 1 og 2 er en overbygning til instruktørniveauet.

Der ydes kvalificeret vejledning - evt. med flere både (op til 12 personer)

På kurset arbejdes der frem mod at blive vejleder i sejlads- og kystfriluftsliv med sprydsejlsriggede og råsejlsriggede både.

Aspiranten skal under vejledning planlægge et formidlingsforløb med ekstern gruppe.

Kurset har også fokus på navigation, søkort og søvejsregler.

Det første kursus udgør et fire dages kursus. Sikkerhed spiller en central rolle på kurset, og der arbejdes med "mand over bord" og kæntringsøvelser samt forskellige sikkerhedscases.

På kurset vil der blive trænet i at organisere og kommunikere mellem flere både på vandet, og der arbejdes bl.a. med flotillesejlad.

Der er fokus på formidlingsteknikker i forbindelse med sejlads-, friluftsliv-, kultur- og naturvejledning.

7. Vejleder i sejlads og kystfriluftsliv 3

Fredag d. 20. september til søndag d. 22. september 2024

Vejleder i sejlads og kystfriluftsliv 2 udgør en eksamensweekend, hvor man går til teoretiske og praktisk prøver. Man skal bl.a. igennem et pædagogisk forløb, der foregår ved at man skal have en gruppe med på tur.

Kurset afsluttes med en praktisk-pædagogisk eksamen.

For at kunne gå til den praktiske og teoretisk prøve skal den studerende via logbog vise at:

- Pædagogisk praksis = Formidlingskompetence
- Sejladserfaring
- Turerfaring

Hvis kursisten ønsker at være skipper på både med dimensionstal over 20, skal der desuden forevise

- VHF – certifikat
- Yacht skipper 3 eksamen eller erhvervsduelighedsbevis
- Gyldigt sundhedsbevis for søfarende

Til den praktiske eksamen skal aspiranten vise, at han eller hun er i stand til

- Planlægge en sejlads A-B
- Udarbejde og håndtere en sikkerhedsinstruks
- Efterse og vedligeholde sikkerhedsudstyr
- Organisere flere joller på vandet
- Håndtere en eller flere sikkerhedscases
- Fungere som skipper på et fartøj
- Håndtere en mand over bord øvelse
- Håndtere en kæntring

Efter bestået kursusforløb har vejlederen følgende kompetencer:

Færdighedskompetence:

Vejlederen har erfaring med at sejle og navigere i hårdt vejr.

Vejlederen er i stand til at forudse og vurdere kritiske situationer på havet.

Han eller hun kan ligeledes håndtere problemer og redningssituationer, der måtte opstå.

Formidlingskompetence

Vejlederen har opnået erfaringsniveau til at tage flere både med på vandet (op til 12 personer).

Vejlederen har mulighed for at blive godkendt som censor på duelighedsprøver eller speedbådsprøver. Vejlederen kan undervise og oplære bådføre- og instruktøraspiranter til sejladsformidling.

Vejlederen fungerer som turlleder og underviser på ture i krævende og åbent vand under hensyntagen til natur, miljø og regler for færdsel.

Vejlederen kan udøve natur- og kulturformidling, og formidle den nære historie omkring båd og kystliv

Vejlederen har kompetence til at oplære andre i sejlads.

Vejlederen kan tage gruppen med på længere ture og over flere dage under varierede vejrforhold.